

Inbreng Milieufederatie Noord-Holland voor hoorzitting Gezondheidsraad d.d. 30 januari 2012

In deze presentatie wil de Milieufederatie Noord-Holland vooral ingaan op de noodzaak van het doen van een onderzoek naar de effecten van blootstelling van omwonenden van bloembollenpercelen (of nog breder landbouwpercelen) aan bestrijdingsmiddelen en de mogelijke gevolgen daarvan voor hun gezondheid.

De Milieufederatie Noord-Holland heeft zich vooral beziggehouden met de gezondheidseffecten van in de bloembollenteelt gebruikte bestrijdingsmiddelen

- Noord-Holland is de belangrijkste bloembollen provincie. Meer dan de helft van het areaal aan bloembollen bevindt zich in Noord-Holland (ruim 12.000 ha). (CBS gegevens 2012).
- Uit de landbouwagenda van de provincie Noord-Holland blijkt dat de komende jaren waarschijnlijk ook nog een groei van de bollenteelt in Noord-Holland zal gaan plaatsvinden.
- De Milieufederatie heeft zich al ruim 20 jaar met de ontwikkeling van de bloembollenteelt in Noord-Holland beziggehouden, en in die periode met name gewezen op de schadelijke effecten van het gebruik van meststoffen en bestrijdingsmiddelen in deze teelt en de gevolgen die dat heeft op het gebied van waterkwaliteit en milieu en op het landschap. We hebben ook diverse publicaties hierover geschreven. En veelvuldige hierover contact gehad met lokale groepen, zoals Houd Zijpe Leefbaar, en met de provincie en het waterschap.
- Op basis van literatuurgegevens, gesprekken met omwonenden, diverse deskundigen en instellingen zijn wij in 2007 al tot de conclusie gekomen dat een onderzoek naar de effecten van blootstelling onder omwonenden van bloembollenpercelen (en andere landbouwpercelen) aan bestrijdingsmiddelen die worden gebruikt in deze teelten zeer gewenst is.

De beweegredenen indertijd van ons om voor een dergelijk onderzoek te pleiten, waren velerlei:

1. De ongerustheid die er heerste onder omwonenden van bollenpercelen voor de gevaren van het spuiten met bestrijdingsmiddelen voor hun gezondheid.
2. Bij het gebruik van bestrijdingsmiddelen verwaait en verdampt altijd een zeer groot deel. Via de lucht kan dit zich verspreiden en kunnen omwonenden ermee in aanraking komen. Al gaat het mogelijk om zeer kleine hoeveelheden, maar omwonenden staan er in principe wel 24 uur per dag, 7 dagen per week en jarenlang onbeschermd aan bloot. Het is van vele middelen bekend dat ze schadelijke effecten hebben op de langere termijn. Onderzoek hiernaar is eigenlijk nooit gedaan. Ook is nooit gekeken naar het cocktail-effect van verschillende bestrijdingsmiddelen die op één locatie worden gebruikt.
3. Het op grote schaal voorkomen van bestrijdingsmiddelen in het oppervlaktewater in de bollengebieden tot ver boven de Maximaal Toelaatbare Risico norm (MTR).
4. De aanwezigheid van een groot aantal bestrijdingsmiddelen dat aangetroffen werd in het regenwater o.a. in de kop van Noord-Holland tot vaak ver boven de norm voor veilig drinkwater en het MTR niveau (TNO onderzoek 2000-2002).
5. Onderzoek van de Biologiewinkel van de Universiteit van Utrecht dat zelfs bestrijdingsmiddelen aantrof in het huisstof van omwonenden van bloembollenpercelen.

Wij hebben in 2007 tezamen met de Biologiewinkel van de Universiteit van Utrecht, het IRAS (Institute for Risk Assessment Sciences) en met Belgische en Griekse onderzoeksinstituten een Europees subsidieverzoek ingediend voor een dergelijke studie. Helaas werd dit verzoek niet gehonoreerd.

Na deze afwijzing en ook het feit dat gemeenten en de provincie Noord-Holland geen onderzoek onder omwonenden wilde uitvoeren, zijn wij op dit onderwerp als Milieufederatie Noord-Holland minder actief geworden.

Nu 5 jaar later staan we weer voor de vraag of een gezondheidskundig onderzoek onder omwonenden naar de effecten van het gebruik van bestrijdingsmiddelen in de landbouw zinvol is. Ik zou die vraag nog steeds met een volmondig 'ja' willen beantwoorden. Het wordt hoog tijd dat een dergelijk onderzoek gaat plaatsvinden. We hebben ter voorbereiding van deze hoorzitting gekeken of de situatie nu veel anders is dan enkele jaren geleden. Dit is volgens ons zeker niet het geval:

- Het bestrijdingsmiddelen gebruik in de bollenteelt is nog steeds onverminderd hoog (85 kg werkzame stof in 2008 in de bloembollensteelt (Voortgangsrapportage landelijk milieuoverleg Bloembollen 2008-2009, 2010). De laatste 15 jaar is het gebruik werkzame stof per hectare min of minder stabiel (tussen de 80 -100 kg per ha). In vergelijking met andere teelten worden in de bollenteelt relatief veel bestrijdingsmiddelen gebruikt.
- Ook worden er nog regelmatig overschrijdingen in het oppervlaktewater aangetroffen van bestrijdingsmiddelen die in de bollenteelt worden toegepast (mondelijke informatie van de waterkwaliteitsbeheerder Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, januari 2012). De belangrijkste drie bestrijdingsmiddelen die nog steeds in de Kop van Noord-Holland regelmatig tot ver boven de norm wordt aangetroffen in oppervlaktewater worden aangetroffen zijn: 1. imidacloprid . 2. Pirimifos-methyl. 3. Carbendazim. Het middel pirimifos-methyl wordt eigenlijk alleen maar in de bollenteelt gebruikt en wordt in 2010 in de Kop van Noord-Holland nog regelmatig aangetroffen tot gehalten ver boven de 5 maal het MTR niveau (Zie hiervoor gegevens op www.bestrijdingsmiddelenatlas.nl Op de daar gepresenteerde kaarten betekent een rood bolletje: meer dan 5 maal overschrijding van het MTR-niveau). En ik refereer ook naar publicatie van Natuur en Milieu "Ranking the Stars", waarin naar voren komt dat bestrijdingsmiddel imidacloprid nog veelvuldig in Nederland tot ver boven de MTR waarde wordt aangetroffen, tot zelfs wel 10.000 keer de norm!
In dit kader is nog goed op te merken dat een waterkwaliteitsbeheerder die wij spraken ter voorbereiding van deze hoorzitting, zei "dat de gezondheid van watervlooiën beter in de gaten gehouden en gemonitord worden dan de omwonenden. Want naar de effecten op het waterleven wordt wel continue onderzoek gedaan en naar de effecten die de vele bespuitingen hebben op omwonenden is nog nooit of amper onderzoek gedaan".
- Er is nog steeds onrust in de omgeving onder omwonenden (zie Zembla uitzending).
- Pas geleden zijn we nog aanwezig geweest bij een politieke bijeenkomst in de Kop van Noord-Holland en daar werd ook weer naar voren gebracht dat er in Den Helder significant meer borstkankerslachtoffers zijn en dat dit is toe te schrijven aan het gif dat voor de bollen wordt gebruikt.
- Ook hebben we voor deze hoorzitting onze oren te luister gelegd bij enkele lokale organisaties in de Kop van Noord-Holland en daarvan krijgen we terug dat men bijv. in het buurtschap Verlaat (op grens van gemeente Heerhugowaard en Niedorp) verontrust is over het vaker voorkomen van kanker in de omgeving en de aanwezigheid van een groot bollenbedrijf aldaar (Nadere gegevens zijn bij ons beschikbaar).
- Toevallig kregen we vandaag nog een verontruste brief van een lidorganisatie die ons op de hoogte bracht van een actie die zij onder 4 voormalige gemeenten (nu één gemeente Hollands Kroon) in de Kop van Noord-Holland is gestart om te komen tot een inventarisatie van de problematiek van het middel imidacloprid. Dit naar aanleiding van hetgeen de toxicoloog Dr. H Tennekes had gepleit namelijk dat er een IQ onderzoek moest komen onder kinderen in de omgeving Breezand vanwege het veelvuldig voorkomen van het middel imidacloprid in deze omgeving.
- Ook de GGD Noord is nu ook voorstander van een onderzoek onder omwonenden.

Om die onrust voor eens en altijd weg te nemen is een onderzoek noodzakelijk. Meten is weten. Kortom onderzoek moet er komen. Wij adviseren de Gezondheidsraad de zorgen van de omwonenden heel serieus te nemen. Wellicht is het een goed idee een aantal cases uitgebreid onder te loop te nemen en daarbij de beleving van de omwonenden in alle facetten, als uitgangspunt te nemen.

Milieufederatie Noord-Holland
Rolf van Arendonk/Ernest Briët
30-01-2012